

מקורות לעיון במס' בבא מציעא: פרק השואל

דף כ

מ. זילברמן

ניסן תשע"ג

(קב.) תליית מזוזה בביתו של מועמד לגיור. איתא בגמ' ת"ר המשכיר בית לחבירו על השוכר לעשות לו מזוזה וכשהוא יוצא לא יטלנה בידו ויוצא ומנכרי נוטלה בידו ויוצא, ע"כ. ובשטמ"ק הביא מהר"י מלוניל, "ובגוי אם נכנס אחריו מצוה ליטלה שמא יטלנה הגוי וינהוג בה מנהג בזיון אי נמי שמא האורח שיראה שם מזוזה יכנס שם שיהיה סבור שישראל דר שם ויהרגוהו או יעלילו עליו עלילות".

וכנימוקו כתב בשו"ת מהרי"ל החדשות (סי' קכ"ג) בענין דומה, שנשאל "אם רשאי למסור מזוזה לגוי כי ההגמון שלו ביקשו מאד למסור לו אחת ואמר לקבוע אותה במבצר שלו ואמר להיטב לו בשביל כך כל ימיו והיה מתיירא אם לא ימסור לו ח"ו תצא לו חורבה מהמושל". והשיב המהרי"ל לאיסור אף בכה"ג, חדא, דאף אם כוונת הגוי לשמירה, אם יראה שאינו ניצול על ידה יבוא לזלזל במזוזה, וכדברי הגמ' בריש ע"ז דבעתיד אומות העולם יבעטו בסוכה. ועוד, אף אם הגוי הזה ישמור על המזוזה כראוי מה תהא עליה לאחר מותו כשתבוא לידי יורשיו דבודאי היורשים לא ישמרו על קדושתה. ועוד הרי זה דומה למה דאיתא במנחות (מג.), אין אדם רשאי למכור טלית מצוייצת לעובד כוכבים עד שיתיר ציציותיה מאי טעמא הכא תרגימו משום זונה (עי' רש"י) רב יהודה אמר שמא יתלוה עמו בדרך ויהרגנו, ע"כ. ופירש"י, "שמא יתלוה ישראל עם העובד כוכבים זה וסבור ישראל הוא דהא יש לו ציצית ויהרגנו". וכן יש לחוש לענין מזוזה. וע"ע בשו"ת באר שבע (סי' ל"ו) שציין לסוגיין. וכדברי המהרי"ל פסק הרמ"א לפחות היכא דאין איבה, דכתב (יו"ד סי' רצ"ב ס"ב), "ועובד כוכבים שבקש שיתנו לו מזוזה ורוצה לקובעה בפתחו אסור ליתנו לו ונראה לי דמ"מ במקום דאיכא למיחש משום איבה ושירע משום זה לישראל שרי".

ומלבד דברי הר"י מלוניל והמהרי"ל, עי' ברמב"ם (פ"י מלכים ה"י) שפסק, "בן נח שרצה לעשות מצוה משאר מצות התורה כדי לקבל שכר אין מונעין אותו לעשותה כהלכתה". וכתב הרדב"ז שם, "ומ"מ במצות שצריכין קדושה וטהרה כגון תפילין ס"ת ומזוזה אני חוכך להחמיר שלא יניחו אותם לעשותן".

אך עי' בשו"ת באר שבע (סי' ל"ו) שהביא דמדברי הירושלמי (ריש פאה) משמע דיש אפשרות לתת לנכרי להשתמש במזוזה. דאיתא בירושלמי שם, ארטבן שלח לרבינו הקדוש חדא מרגלא א"ל שלח לי מלה טבא דכותה שלח ליה חדא מזוזה א"ל אנא שלחית לך מילתא דלית בה טימי ואת שלחית לי מילתא דטבא טולר חד א"ל חפצי וחפצך לא ישוו בה ולא עוד אלא דאת שלחית לי דאנא צריך מינטר לה ואנא שלחית לך מילתא דאת דמיך והיא מנטרא לך דכתיב בהתהלכך תנחה אותך בשכבך תשמור עליך וגו', ע"כ. הרי משמע דרבי שלח מזוזה לארטיבן שהי' אינו יהודי אף דארטיבן אף פעם לא ביקש מזוזה ממנו. וכתב הבאר שבע דיש לדחות הראי' להלכה ולומר, "דרבינו הקדוש היה מכוין לאחשובינהו לישראל בעיניו המאמינים ביחוד השם כדי להמשיך לבו להאמין ביחוד השם ויגייר עצמו ולכן שלח לו מזוזה שנזכר בה יחוד השם". [וכעין זה מצינו בראב"ע לענין הקהל (דברים לא, יב) שכתב וגרך – אולי יתיהד.] ועוד הציע דרבי ידע שאביטן לא הי' עובד

ע"ז ודמותר לתת מזוזה לנכרי שאינו עובד ע"ז. ולכאורה לב' התירוצים של הבאר שבע הי' מקום להתיר למועמד לגיור לתלות מזוזה בביתו. ומ"מ להלכה הבאר שבע העיר דמסוגין דצריך ליטול המזוזה היכא דנכנס נכרי מוכח דק"ו דאין למכור מזוזה לנכרי, ובסוף דבריו כתב שיש מקום להקל במקום איבה. ועי' בנצי"ב (העמק שאלה עקב קמה:יט) שהציע פירוש אחר בדברי הירושלמי, דרכי שלח לארטיבן מזוזה שלא נכתבה לשם קדושת מזוזה. ורק בכה"ג מותר לשלח לנכרי. ודברים דומים בהגהות יד שאול לבעל השואל ומשיב (יו"ד סי' רצ"א סק"ג) דנכתבה לשם קמיע. [בספר משנת הגר (פ"א הע' ל"א) הציע דלדברי הנצי"ב יהי' מותר לתת למועמד לגיור ללבש תפילין אם התפילין נכתבו ביוחד עבורו, אך אין דבריו מוכרחים.] ולדבריהם אין ראי' מהירושלמי לנ"ד.

עיקר תוס' פרק השואל

(צד.) השואל
(צד:) דקיימא
(צו.) ונשאל, שאל
(צו:) בעל קמא, אלא, בעל בתרא, אמר
רבא
(צז.) ביום
(צז:) השוכר, והלב, לימא, והלה, ורה
הונא, רב נחמן
(צח.) מתוך
(צח:) שאלה, ואמר לו
(צט.) באומר, כיון, כך תקנו
(ק.) ולחזי, הא, דמי
(ק:) כסות
(קא.) דברוה, כדי
(קא:) לא יטלנה
(קב.) בגובתא, אי הכי, לא צריכא
(קב:) הכל
(קג.) נקיטת, פרדיסי

עיקר תוס' פרק המקבל

(קג.) המקבל
(קג:) ואזל, מנקה
(קד.) דאפשר, אידי, ה"ג